

Retslægerådet og domspraksis

Undersøgelse af 776 E-sager, der er forelagt Retslægerådet til udtalelse i perioden fra den 20. august 2007 til den 19. august 2008

Formål med undersøgelsen:

Det fremgår af § 1 i lov om Retslægerådet, at det er Retslægerådets opgave at afgive lægevidenskabelige og farmaceutiske skøn til offentlige myndigheder i sager om enkeltpersoners retsforhold, hvilket har været Retslægerådets funktion siden oprettelsen i 1909.

Der har gennem de seneste par år været en del medieomtale af Retslægerådet og dets virksomhed, blandt andet i flere artikler i Advokaten 06/09, hvor det i en enkelt artikel blandt andet på baggrund af en undersøgelse af domspraksis blev gjort gældende, at det reelt er Retslægerådet, der i praksis bestemmer udfaldet af retssager om blandt andet erstatning fra myndigheder og forsikringsselskaber til borgerne (1). Den omhandlede undersøgelse af domspraksis tog udgangspunkt i en gennemgang af trykt domspraksis fra de seneste 10 år og omfattede kvantitativt godt 50 domme – i primært civile sager – afsagt af Højesteret og landsretterne. Undersøgelsen viste blandt andet, at det kun i et par enkelte – helt særlige – sager var forekommet, at retten var gået imod Retslægerådets fund eller konklusioner, ligesom det efter forfatterens opfattelse var værd at bemærke, at rådet i størstedelen af de undersøgte sager udtalte sig til fordel for den myndighed eller det forsikringsselskab, hvis økonomiske forpligtelser over for individet ofte netop var sagens stridsspørgsmål. Det blev endvidere anført, at det er vigtigt, at domstolene foretager selvstændige vurderinger af hensyn til ensartethed og transparens, og at Retslægerådet ikke gøres til overdommer på juraens område.

Resultatet af undersøgelsen blev efterfølgende fulgt op i en artikel i Politiken (2), hvoraf det blandt andet fremgik, at to forskere fra Københavns Universitet havde fremlagt en undersøgelse, der viste, at domstolene i 49 ud af 51 retssager fulgte udtalelsen fra Retslægerådet. Og i langt de fleste tilfælde udtalte Retslægerådet sig til fordel for forsikringsselskaberne eller staten og til ugunst for den borger, der var kommet til skade.

Undersøgelsen kan for så vidt nærmere ses som en kritik af domstolene end af Retslægerådet, som ikke har indflydelse på, hvorledes domstolene anvender rådets udtalelser. Med henblik på nærmere at belyse spørgsmålet besluttede Retslægerådet imidlertid at foretage en gennemgang af et helt års

civile sager, i alt 776 arkiverede E-sager, for nærmere at undersøge i hvilket omfang, domstolenes afgørelser helt eller delvis følger rådets udtalelser, samt i hvilket omfang sagerne hæves eller forliges. De pågældende E-sager omhandler som altovervejende hovedregel klager om medicinalpersoner, arbejdsskader/ulykker samt erstatning/pensionssager, og de blev tilfældigt udvalgt i form af j.nr. 1896 til j.nr. 2672, i alt 776 sager, svarende til et års antal modtagne sager i perioden 20. august 2007 til 19. august 2008.

Det var forudsat, at domstolene havde afsluttet størstedelen af sagerne på undersøgelsestidspunktet for at forsøge at skabe et så retvisende billede som muligt, ligesom det var forudsat, at rådet var blevet gjort bekendt med resultatet af de omhandlede sager, enten i form af en retsbog eller en dombog, hvilket rådet altid anmoder de forelæggende myndigheder om i forbindelse med rådets udtalelser. Det viste sig dog nødvendigt via Domstolsstyrelsen og de enkelte by- og landsretter at efterspørge den største del af afgørelserne, idet de forelæggende myndigheder meget sjældent havde fundet anledning til at informere rådet om afgørelsen i de sager, rådet havde udtalt sig i.

Retslægerådet anvender de forelæggende myndigheders afgørelser i de konkret forelagte sager til dels at orientere Retslægerådets formandskab om resultatet af rådets udtalelser og dels til at orientere de voterende sagkyndige herom med henblik på fremadrettet at kvalitetssikre rådets udtalelser.

Samtidig foretager rådets formandskab en vurdering af, hvorvidt den omhandlede afgørelse er egnet til at danne baggrund for en artikel i rådets årsberetning, således at almenheden, interesserede parter samt myndigheder mv. bliver nærmere orienteret om rådet og dets virksomhed.

Selve resultatet af undersøgelsen:

Undersøgelsen er udarbejdet med en skæringsdato pr. 15. januar 2011, således at eventuelle afgørelser modtaget efter denne dato ikke er medtaget og viser, at de 776 sager fordeler sig som anført i tabellen (tabel 1).

De nærmere gennemgåede 486 sager viser, at privatpersoner var sagsøger/klager i 480 sager, og at et selskab var sagsøger i 6 sager.

De sagsøgte i de omhandlede 486 sager fordelte sig således, at sagsøgte var en privatperson i 30 sager, et selskab i 346 sager (heraf et forsikringselskab i 177 sager) og en offentlig myndighed i 110 sager.

Retslægerådet har i de anførte 486 sager modtaget i alt 357 tilbagemeldinger fra domstolene/myndighederne, hvoraf det fremgår, at 133 sager er blevet hævet, 125 sager er blevet forligt, og der er i 99 sager afsagt domme/truffet afgørelser. På tidspunktet for undersøgelsens afslutning har rådet således ikke modtaget tilbagemelding fra domstolene/afgørelsesmyndigheden om resultatet i de resterende 129 sager, der således på skæringsdatoen var uafklarede i forhold til rådets udtalelse (figur 1).

En nærmere gennemgang af de afsagte domme/myndighedsafgørelser.

En nærmere gennemgang af de 99 afsagte domme/myndighedsafgørelser viser, at sagsøger/klager i 95 sager var en privatperson, og at sagsøger i 4 sager var et selskab. De sagsøgte i de 99 sager fordelte sig således, at sagsøgte var en privatperson i 10 sager, et selskab i 57 sager (heraf et forsikringselskab i 29 sager) og en offentlig myndighed i 32 sager.

Undersøgelsen viser, at i 80 sager ud af de 99 sager, der var afgjort, indgik Retslægerådets udtalelse skønsmæssigt helt eller delvis som en "delmængde" af præmisserne for domstolenes/myndighedens afgørelse, mens rådets udtalelse i de 19 resterende afgjorte sager ikke indgik i præmisserne for domstolenes/myndighedens afgørelse. Årsagerne til, at rådets udtalelse ikke indgik i præmisserne for de 19 sager, var blandt andet, at der var tale om sager vedrørende vurdering af erhvervsevne, som rådet generelt ikke udtaler sig om, idet denne kompetence tilkommer Arbejdsskadestyrelsen, og dels at der var tale om sager, hvor der ikke var udvist culpa hos sagsøgte, hvorfor der ikke fandtes grundlag for at gå nærmere ind i en lægefaglig vurdering af sagen.

Hvem af sagens parter fik medhold.

Ud af de i alt 99 afgjorte sager fik sagsøger/klager medhold i 29 sager, og sagsøgte fik medhold i 70 sager, svarende til henholdsvis 29 % og 71 %.

Fordelingen, svarende til om sagsøgte var et selskab (heraf et forsikringselskab), offentlig myndighed eller en privatperson, fremgår af figur 2.

Hvordan fordelte afgørelserne sig inden for de enkelte grupperinger.

Ud af de 177 sager, hvor sagsøgte var et forsikringsselskab, viser undersøgelsen, at 54 (31 %) sager var blevet hævet, 44 (25 %) sager var blevet forligt, i 29 (16 %) sager var der truffet afgørelse ved dom som ovenfor anført, mens der fortsat var 50 (28 %) uafklarede sager.

Ud af de 110 sager, hvor sagsøgte var en offentlig myndighed, var 50 (45 %) sager blevet hævet, 8 (7 %) sager var blevet forligt, i 32 (29 %) sager var der afsagt dom/truffet afgørelse som ovenfor anført, mens der fortsat var 20 (18 %) uafklarede sager.

Ud af de 169 sager, hvor sagsøgte var et selskab, var 23 (14 %) sager blevet hævet, 64 (38 %) sager var blevet forligt, i 28 (17 %) sager var der afsagt dom som ovenfor anført, mens der fortsat var 54 (32 %) uafklarede sager.

Ud af de 30 sager, hvor sagsøgte var en privatperson, viser undersøgelsen, at 6 (20 %) sager var blevet hævet, 9 (30 %) sager var blevet forligt, i 10 (33 %) sager var der afsagt dom som ovenfor anført, mens der fortsat var 5 (17 %) uafklarede sager.

Rådets overordnede overvejelser og synspunkter.

Resultatet af undersøgelsen giver efter Retslægerådets opfattelse et mere retvisende og nuanceret billede af de afgørelser, hvor forsikringsselskaber, selskaber, privatpersoner og offentlige myndigheder er part i sagerne, og hvor rådets udtalelser indgår helt eller delvis som en del af domstolenes/afgørelsesmyndighedernes præmisser for deres afgørelser end den tidligere refererede undersøgelse (1). Hertil ses, at rådets udtalelser vedrørende den videnskabeligt baserede medicinske årsagssammenhæng alene indgår som en "delmængde" af den juridiske årsagssammenhæng, når domstolene træffer deres afgørelser, hvilket blandt andet senest klart er kommet til udtryk i Højesterets afgørelse af 6. oktober 2010 gengivet i U 2011 128 H.

Udover resultatet af de afgjorte sager, hvor forsikringsselskaber var involveret som sagsøgt, giver resultatet af undersøgelsen efter rådets opfattelse også grundlag for at hæfte sig ved, at 133 sager er blevet hævet og 125 sager er blevet forligt, måske på baggrund af rådets udtalelse eller efter rettens tilkendegivelse, hvilket dog ikke lader sig nærmere efterprøve ved en gennemgang af de fremsendte

retsbøger, idet det sjældent fremgår af retsbogen, hvorfor sagen enten er hævet eller forligt. Det kan således ikke på baggrund af nærværende undersøgelse sandsynliggøres, at årsagen til, at så mange sager hæves, ene og alene skyldes, at sagsøger vælger at hæve sagen, fordi sagsøger som følge af rådets udtalelse ikke kan løfte bevisbyrden, idet det meget vel også kan forholde sig således, at sagen hæves som følge af, at parterne har forligt sagen udenretligt, eventuelt efter rettens tilkendegivelse. Det kan således heller ikke sandsynliggøres, at årsagen til, at så mange sager forliges, ene og alene skyldes, at sagsøgte har været nødt til at imødekomme sagsøgers krav helt eller delvis, idet dette også kan skyldes andre forhold, herunder juridiske vurderinger og eventuelle procesøkonomiske overvejelser.

Det kan imidlertid lægges til grund, at undersøgelsen viser, at 72 % af de 357 sager er blevet forligt eller hævet efter Retslægerådets udtalelse, i visse tilfælde efter rettens tilkendegivelse, og at sagens parter således selv råder over processen ud fra den helt almindelige forhandlingsmaksime.

Resultatet af undersøgelsen har også givet rådet anledning til at overveje, hvorfor 219 sager, svarende til 28 % af samtlige 776 sager, er blevet forelagt rådet flere gange med supplerende spørgsmål, hvilket alt andet lige er medvirkende til en forholdsvis lang sagsbehandlingstid, ikke mindst for de implicerede parter. Dette kan efter rådets opfattelse dels skyldes, at der ikke er blevet spurgt i bund ved sagens første forelæggelse for rådet, at rådets udtalelse ikke i tilstrækkeligt omfang har givet de nødvendige svar på de stillede spørgsmål, eller at rådets svar har givet parterne anledning til at stille supplerende spørgsmål til rådet. Denne problemstilling kan måske blive nærmere belyst, når resultatet af rådets igangværende undersøgelse af 100 whiplash-sager er afsluttet, formentlig sidst på året eller i foråret 2012.

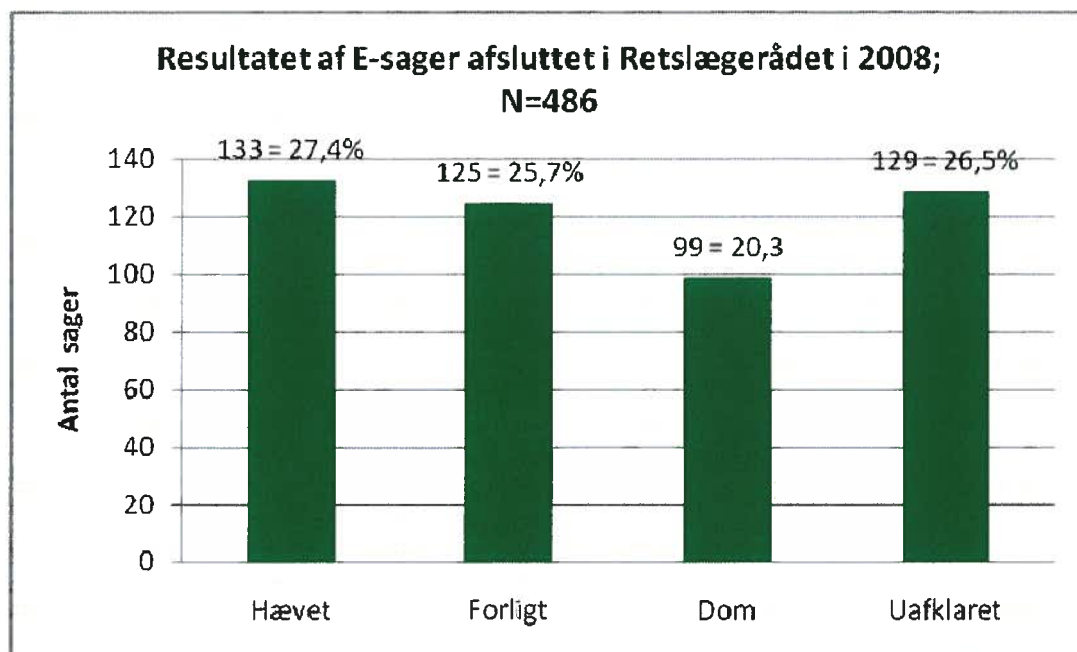
Endelig kan man hæfte sig ved, at i de 10 sager, der var afgjort ved dom, og hvor sagsøgte var en privatperson, viser undersøgelsen, at sagsøger fik medhold i 9 sager, og at sagsøgte fik medhold i 1 sag, svarende til henholdsvis 90 % og 10 %, hvilket adskiller sig fra resultatet i de sager, hvor sagsøgte var henholdsvis et forsikringsselskab, et selskab eller en offentlig myndighed. Der kan være forskellige synspunkter herom, som rådet ikke finder anledning til at kommentere nærmere på, og en nærmere afklaring forudsætter formentlig en konkret gennemgang af de omhandlede sager, hvilket ligger uden for denne undersøgelses formål. Det skal dog bemærkes, at antallet (n=10) er så lavt, at resultatet må tolkes med forsigtighed.

Sammenfattende finder Retslægerrådet, at en systematisk gennemgang af domspraksis i et repræsentativt udvalg af rådets civile E-sager giver et nuanceret og dermed mere retvisende billede af praksis end det tidligere er blevet beskrevet i en undersøgelse fra København Universitet (1). Undersøgelsen dokumenterer blandt andet, at sagsøger får medhold i et ikke ubetydeligt antal sager, også når sagsøger er en privatperson og sagsøgte et forsikringsselskab eller en offentlig myndighed; at et stort antal sager forliges eller hæves efter at Retslægerrådet har afgivet sin udtalelse, og at rådets lægefaglige skøn indgår som en delmængde af den juridiske vurdering, når domstolene træffer deres afgørelse. Retslægerrådet afgør således ikke retssager, men lever op til sit formål som det er beskrevet i § 1 i lov om Retslægerrådet: at afgive lægevidenskabelige og farmaceutiske skøn til offentlige myndigheder i sager om enkeltpersoners retsforhold.

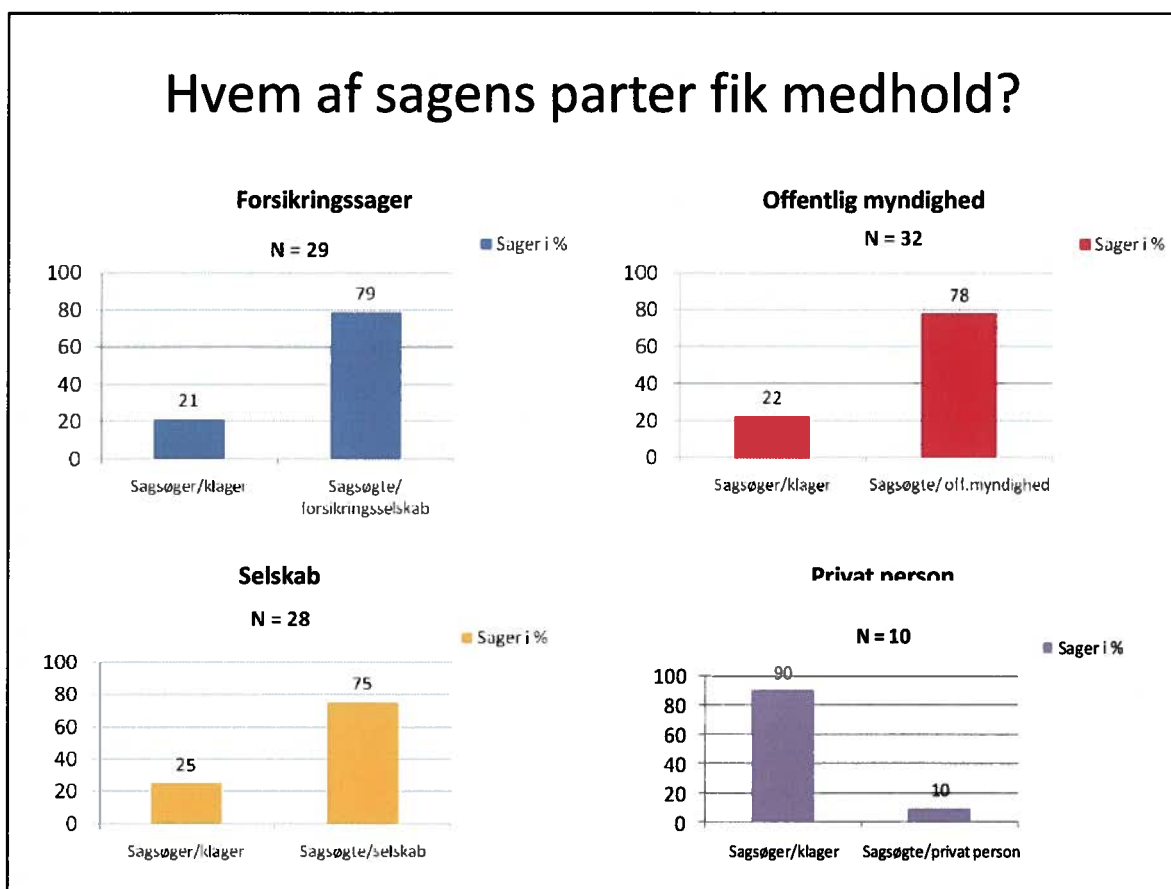
Referencer:

1. Skal Retslægerrådet være overdommer? Gøtze MG og Herrmann JR. Advokaten 06/09.
2. Dommere retter ind efter lægeråd. Drachmann H. Politiken 20. august 2009.

Figur 1

Figur 2

Tabel 1 Gennemgang af 776 somatiske E-sager

	N = 776	
Nærmere gennemgåede sager, omfattet af undersøgelsen	486	62,6%
Sager der havde fået nyt j.nr. som følge af supplerende spørgsmål og som følge heraf ikke indgår i undersøgelsen	219	28,2%
Strafferelaterede sager, ej omfattet af undersøgelsen	35	4,5%
Tilbagekaldte sager, ej omfattet af undersøgelsen	11	1,4%
Sager ej på plads i arkiv, ej omfattet af undersøgelsen	23	3,0%
Difference	2	0,3%
I alt	776	100%

Professor Bent Ottesen og Sekretariatsleder Henning Hansen, 9. maj 2011